

¡Abajo los Borbones!

La revolució liberal de 1868 a Canet de Mar

Carles Sàiz i Xiqués
UNED Barcelona

Down with the Borbons!
The liberal revolution of 1868 in Canet de Mar

Coincidint amb el 150è aniversari de la revolució liberal de 1868, altrament coneguda com La Gloriosa, l'article fa una radiografia de com es van viure des de Canet de Mar aquells esdeveniments que van intentar substituir l'absolutisme de l'Antic Règim per una democràcia constitucional. L'autor apunta que els liberals progressistes que van participar en els processos revolucionaris de 1868 es convertiren, a *posteriori*, en l'oligarquia més poderosa del Canet de la Restauració.

Paraules clau: Revolució liberal 1868, Setembrina, La Gloriosa, liberalisme, Isabel II, Canet de Mar, Miquel Roura Blanxart, Francesc Briera Puig, Joan Busquets Llinàs.

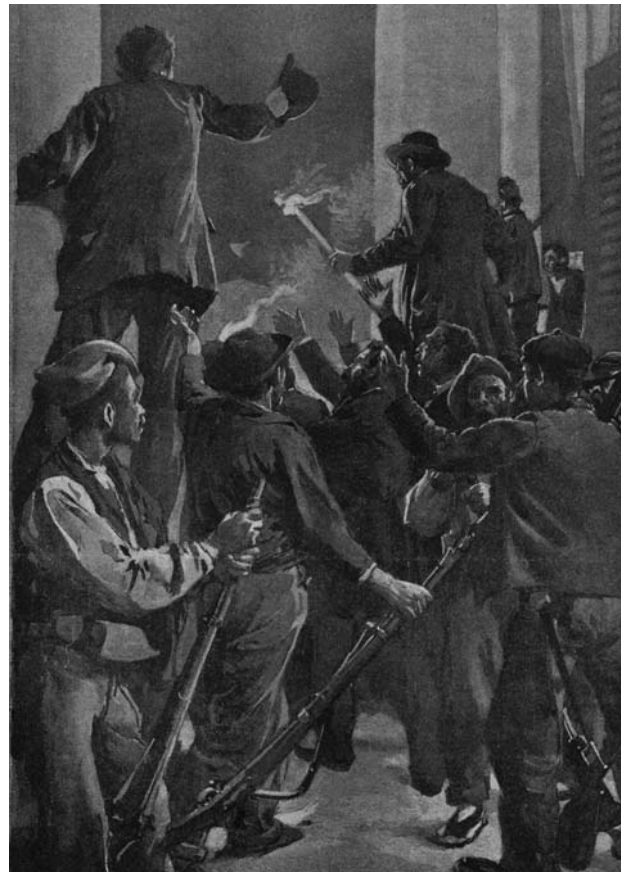
La revolució liberal de 1868 va tenir com a detonant la crisi econòmica que patia el país i el desgast del regnat d'Isabel II. A Catalunya, la monarca sempre comptà amb un suport escàs i les elits liberals, que recelaven de més poder, van anar dissenyant un canvi polític a través d'un pronunciament militar que va comptar també amb una mobilització popular molt controlada. «La Gloriosa» va iniciar-se a Cadis, el 17 de setembre de 1868, i tardà més de 10 dies a triomfar: les insurreccions, la conseqüent formació de Juntes Revolucionàries per part de la població i la victòria de les tropes revoltades sobre les governamentals a Alcolea, el 28 de setembre, va obligar la reina Isabel II a marxar a l'exili.¹ La revolució liberal havia triomfat i calia, a partir d'aquell moment, vertebrar un nou país a partir d'una reforma constitucional. No és fins aquell moment que Barcelona s'afegí al moviment revolucionari i, tot seguit, ho van fer un ampli ventall de ciutats i pobles de Catalunya, entre

Coinciding with the 150th anniversary of the Liberal Revolution of 1868, also known as The Glorious Revolution, this article portrays the way in which these events, that attempted to substitute the absolutism of the old regime with a constitutional democracy, were experienced in Canet de Mar. The author points out that the progressive liberals who took part in the revolutionary processes of 1868 later on became the most powerful oligarchy in Canet de Mar during the Bourbon Restoration.

Keywords: Liberal Revolution 1868, Setembrina (September Revolution), The Glorious Revolution, liberalism, Queen Isabella II, Canet de Mar, Miquel Roura Blanxart, Francesc Briera Puig, Joan Busquets Llinàs.

d'altres, Canet de Mar.

L'any 1868 Canet de Mar tenia poc més de 3.000 habitants i el poble es dedicava al conreu de la vinya, la pesca i la producció de teixit -principalment mitges i mitjons-; un sector que havia patit una forta crisi els darrers anys amb l'aturada de les trameses de cotó a causa de la Guerra de Secessió Americana. És per això que amb el triomf revolucionari, els obrers, però també les elits burgeses, van posar totes les seves esperances en la Junta Superior Revolucionària de Barcelona. De fet, alguns sectors liberals de Canet van acudir a la ciutat comtal el 29 d'octubre a defensar la revolta. Malgrat que en alguns llocs els ciutadans van assaltar les cases de la vila i, fins i tot, van cremar els retrats de la reina Isabel II, a crits de visca Prim, Serrano i Topete, a Canet la revolució no es va fer del tot palesa fins l'1 d'octubre on durant unes hores va sonar la Marxa de Riego pels carrers i l'alcalde Francesc Carbonell, de tendència moderada, es va veure forçat a convocar

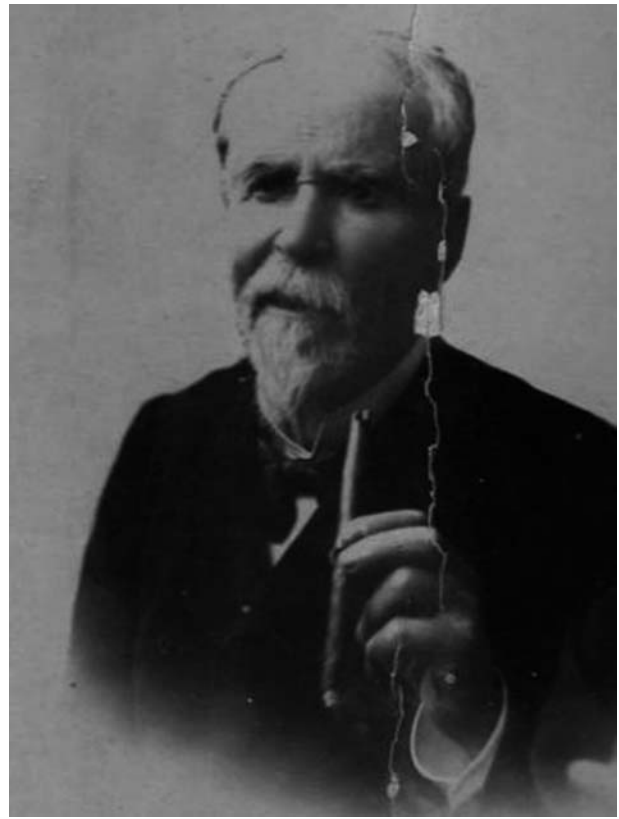
Aldarulls insurreccionals davant l'Ajuntament de Barcelona i la Il·lavors Diputació Provincial el 29 d'octubre de 1869. (AMCB)

una sessió plenària per manifestar que Barcelona s'havia sumat a la revolució² i que el consistori de Canet donava suport al govern liberal constituït a Madrid, que presidia el General Prim. D'altra banda, Miquel Roura Blanxart, un dels canetencs de tendència liberal progressista que es traslladà a Barcelona, va aconseguir amples poders de la Junta Revolucionària de la ciutat i, quan arribà a Canet, va constituir de seguida la Junta Revolucionària local.³ Francesc Briera Puig va ser nomenat president; Miquel Roura Blanxart, vicepresident; i Joan Soler Puig, vocal secretari.⁴ El 2 d'octubre la Junta Revolucionària de Canet va acordar destituir els regidors moderats de l'Ajuntament i nomenar-ne de nous a fi de prendre el control administratiu del municipi.⁵ L'acta municipal de la sessió del dia 3 d'octubre diu «*reunidos los señores componentes de la Junta Revolucionaria de esta Villa D. Miguel Roura, vicepresidente y los vocales D. Joaquin Llinàs, D. Juan Busquets, D. Jayme Misser, D. Jacinto Cortés (...) así como los señores componentes del Ayuntamiento de esta Villa por acuerdo del día de ayer, D. Francisco Briera, teniente de Alcalde, D. Ramon Roura, D. Matias Arruga, D. Miguel Castañer, D. Joaquin Torrus, D. Isidro Casellas y D. Vicente Fontàs no habiendose presentado por hallarse ausente D. Juan Molet, nombrado Alcalde Constitucional y los concejales D. Isidro Codina, D. José Oliver, D. José Boher, D. José Antonio Dotras, los cuales habiendoles dado lectura del predicho acuerdo de la Junta, han tomado posesion de sus respectivos cargos y distribuidas por el señor*

Presidente las insignias correspondientes quedando así constituido el Ayuntamiento».⁶

El corpus doctrinari de la Junta Revolucionària de Canet de Mar es basava en els preceptes liberals del moment. Reivindicava el Sufragi Universal i la llibertat de cultes, premsa, dret de reunió i associacions; ensenyament lliure, universal i gratuït; l'abolició de la pena de mort i justícia gratuïta. També pugnava per la descentralització administrativa, la supressió dels impostos al consum, la contribució única i directa i l'abolició de les quintes i les matrícules de mar. I posava especial èmfasi en la llibertat d'indústria, treball i tràfic interior, així com la llibertat de crèdit. De fet, els liberals que formaven part de la Junta Revolucionària de Canet encarnaven sense cap mena de dubte els interessos de la burgesia local, o sigui, dels petits fabricants i també dels indians o «americanos» que ja havien començat a repatriar els seus capitals arran del conflicte cubà. Dins la Junta Revolucionària de Canet refermaven la seva adscripció els homes més destacats del Sexenni, com el teixidor Francesc Briera Puig,⁷ el teixidor de mitgeria Lluís Jover Llavera,⁸ el terratinent Miquel Roura Blanxart o els «americanos» Joan Busquets i Llinàs, Josep Boher o Miquel Castanyer Salicrú. Com a moltes poblacions industrials, la petita i mitjana burgesia industrial de Canet de Mar va decidir sumar-se a la revolució de 1868, en primer lloc, per expressar el seu malestar per la mala gestió econòmica de la monarquia d'Isabel II, però també pel temor a veure's superada per les mobilitzacions de les classes populars. És per això

En la Villa de Canet de mar a
 los tres de Octubre de mil ochocientos
 sesenta y ocho: Reunidos en la sala
 Capitular los S. S. Componentes de la
 Junta Revolucionaria de esta Villa D.
 Miquel Maura vicepresidente y los vo-
 cales D. Joaquín Linares, D. Juan Busque,
 D. Jaime Miseser D. Jacinto Cortes con
 el infra vocal Secretario, así como los
 señores componentes el ayuntamiento
 de esta Villa por acuerdo del día de
 ayer, D. Francisco Buera teniente de Al-
 calde D. Ramon Maura, D. Matias
 Arduga, D. Miquel Castaner D. Joa-
 quin Cortes D. Pedro Casellas y D.
 Vicente Fontas, no habiéndose presen-
 tado por hallarse ausentes D. Juan Mo-
 le y nombrado Alcalde Constitucional
 y los concejales D. Pedro Codina D. Jose
 Oliver, D. Jose Boher y D. Jose Antonio

Francesc Briera i Joan Busquets, dos dels màxims exponents burgesos que van promoure la revolució liberal a Canet de Mar. Briera representava als fabricants i Busquets als «americanos». Caterina Briera/Gil Toll

que a la Junta Revolucionària també hi tenien cabuda alguns oficials qualificats de fàbrica que feien d'intermediaris entre els obrers i el patriciat.

L'Ajuntament provisional de Canet de Mar, nomenat el 3 d'octubre per la Junta Revolucionària de la població, tingué una curta durada ja que, després que el 9 de novembre l'Estat va acordar implantar el sufragi universal masculí per a majors de vint-i-cinc anys, el desembre de 1868 es van convocar les primeres eleccions del Sexenni. El consistori provisional de Canet va ser l'encarregat de designar els col·legis per als comicis; unes eleccions on el triomf dels republicans va ser important a les ciutats grans i, per contra, als petits municipis com Canet, liberals i republicans van quedar força igualats. Si bé els liberals progressistes encarnaven la burgesia local, els republicans rebien el suport de les masses obreres de la població. L'1 de gener de 1869 es constituí el nou consistori canetenc amb sis representants liberals -Fèlix Vaquer, Joan Carbonell Andreu, Josep Oliver Jover, Jaume Misser, Joan Soler i Puig i Joan Molet i Llauger- i amb cinc de republicans federals -Lluís Jover, Vicenç Fontàs Bellvehí, Josep Jover Móra, Cosme Munsant⁹ i Miquel Oms-.¹⁰ Com era d'esperar, Joan Molet i Llauger va ser escollit «*en votación por medio de papeletas*» alcalde de Canet¹¹ i, al dia següent, es va procedir a nomenar les comissions de treball. Una vegada posicionats els regidors, tenint en compte que es va destituir el secretari municipal per la seva simpatia amb el moderantisme¹², es va designar Enrique de Rojas i Cantos com a secretari interí de la corporació.¹³ Josep Oliver Jover va ser nomenat

síndic; Lluís Jover Lavera, regidor interventor; Miquel Oms, Cosme Munsant i Josep Jover Móra formaven part de la comissió de policia urbana i de vigilància, pesos i mesures i, Josep Oliver Jover, Jaume Misser i Vicenç Fontàs Bellvehí, a la comissió d'Obres Públiques.

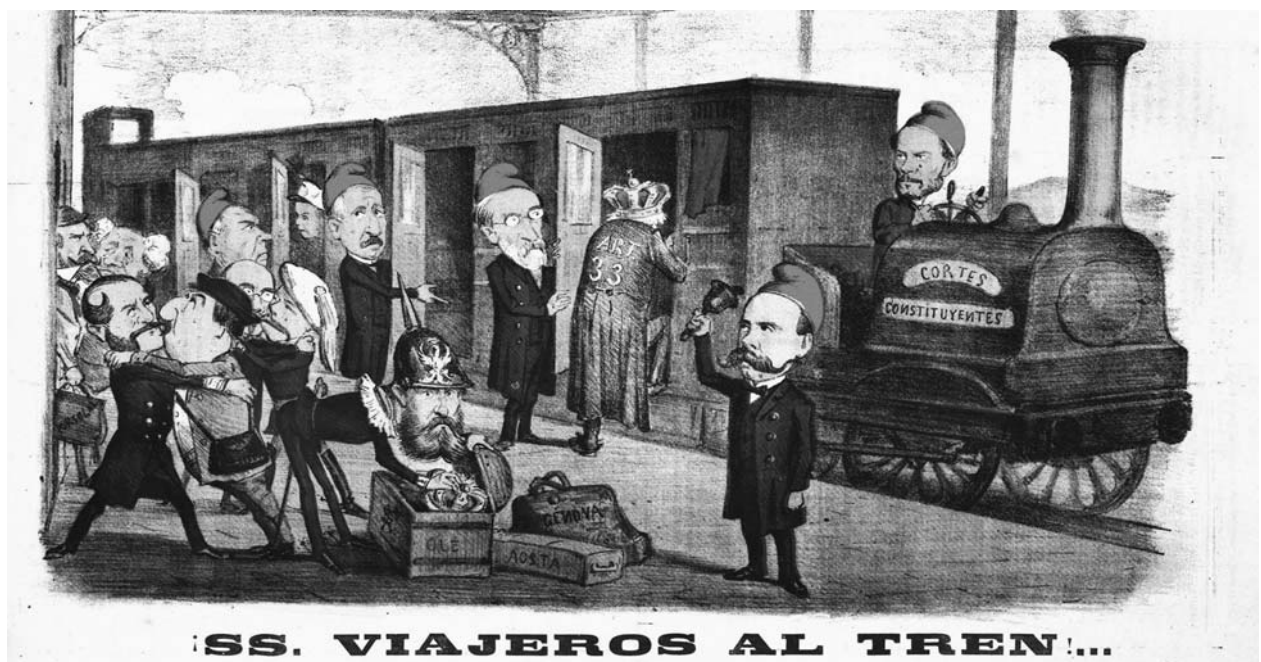
Aquest consistori va començar a treballar en el pressupost de 1869, que ascendia a 3484 escuts de plata¹⁴ -unes 8710 pessetes de l'època-¹⁵ si bé aviat van començar a tenir divergències. Per exemple, al tractar el tema de la nova Constitució, els regidors progressistes i els republicans van entrar en conflicte, no només a Canet, sinó a tot arreu on governaven plegats. Desconeixem quines conseqüències van tenir aquestes dissensions per al govern municipal, ara bé, segons les actes municipals de l'Ajuntament de Canet, des de mitjans de maig fins al juliol de 1869 no es va poder celebrar cap sessió plenària «*por no haberse reunido el número suficiente de concejalas*».¹⁶

l'aprovació majoritària, l'1 de juny de 1869, de la nova Constitució d'inspiració democràtica però amb la monarquia com a forma de govern per a Espanya no devia ajudar gaire a refer el diàleg amb els sectors republicans. Cal tenir en compte que els liberals progressistes eren, en definitiva, monàrquics i amb l'aprovació de la nova Constitució quedava clar que volien retornar a la monarquia, però no pas a l'absolutista d'Isabel II, sinó a una monarquia constitucional i, per tant, que fos totalment controlable per les oligarquies burgeses. Els resultats electorals a les Corts Espanyoles d'inicis de 1869 havien donat una clara victòria a la candidatura

Coalición Progressista Liberal de Joan Prim amb 236 diputats contra els 85 del Partido Republicano Federal de Francesc Pi i Margall. A Espanya doncs, d'acord amb aquests resultats electorals, la força republicana era molt minsa -per això van tenir tan poca influència a l'hora de redactar la nova Constitució- menys a Catalunya on, dels 28 diputats a Corts que s'escolliren als comicis generals de 1869, només 9 foren a parar a mans liberals. És per això que el 6 de juny de 1869, quan el Governador Civil de Barcelona, José Pascasio de Escoriaza y Cárdena, va convidar a tots els alcaldes i regidors de la província a sumar-se a la proclamació solemne de la Constitució, molts consistoris amb majoria republicana van declinar l'assistència. Segurament l'alcalde de Canet, Joan Molet i Llauger, va assistir a l'acte institucional i, d'acord amb les directrius marcades pel Governador Civil de Barcelona, setmanes després, el 4 de juliol Molet va convocar, per imperatiu legal, a tots els regidors de l'Ajuntament de Canet per a fer-los jurar la Constitució. Ara bé, Molet va trobar-se amb l'oposició aferrissada dels regidors republicans del consistori. L'acta municipal d'aquell dia recull que l'alcalde «*manifiesta el objeto de la reunión ó convocatoria el cual era el de prestar el debido juramento á la constitución votada por las Cortes Constituyentes de la Nación*»¹⁷ i, tot seguit, el regidor republicà Vicenç Fontàs Bellvehí va manifestar que «*atendiendo a las ideas que se profesaba [referint-se a la Constitució] no se creía en el caso de prestar el juramento que se exigía, manifestando que ésta era la opinión de los concejales S. D. Cosme Munsant, José Jover i Mora, Miguel Oms, Luís Jover*».¹⁸ La negativa dels cinc regidors republicans a jurar la Constitució no va ser pas un cas aïllat. De fet, a molts municipis es van trobar en la mateixa disjuntiva i, davant de la manca de voluntat dels

republicans, a finals de l'estiu de 1869, el Ministre de Governació va atorgar poders als governadors civils de les províncies de tot l'Estat per a actuar contra les manifestacions antimonàrquiques promogudes pels càrrecs electes dels ajuntaments. A la sessió extraordinària del 22 de setembre, el secretari de l'Ajuntament de Canet, Enrique de Rojas, va fer pública l'ordre dictada pel Governador Civil de Barcelona «*por la cual declara suspensos en sus cargos a dichos S.S. Concejales, reconociendo por causa esta determinación el haber negado á prestar el debido juramento á la Constitución de la monarquía española*».¹⁹ D'aquesta manera, a Canet, quedaven suspesos, com a regidors, els republicans federals esmentats, que foren substituïts pels liberals progressistes Francesc Briera, Ramon Roura, Matias Arruga, Joaquim Torrus i Miquel Castanyer,²⁰ la majoria dels quals ja havien participat del moderantisme en governs municipals anteriors i també a la Junta Revolucionària de 1868.

En algunes ciutats la destitució governativa dels republicans va ser força polèmica i ben aviat començaren a esclatar diferents revoltes populars. A l'Empordà, uns cinc mil republicans s'aixecaren en armes.²¹ A Tarragona els federals també s'alçaren i fins i tot assassinaren el governador civil. A Mataró, ciutat de gran pes industrial, el govern envià tropes de l'exèrcit per frenar possibles aldarulls. En el cas de Canet, amb el poble totalment polaritzat, els federals també s'alçaren i constituïren una Junta Revolucionària Provisional que va dissoldre per la força la corporació municipal, llavors amb majoria progressista. Un bon escamot de federals de Canet van decidir marxar amb la partida de Sant Celoni per prendre el poder de les administracions, però sembla que l'intent quedà neutralitzat i molts d'ells tornaren el mateix dia a Canet.²² El 4 d'octubre el

Amb l'aprovació de la Constitució de 1869 el govern de Madrid va haver d'iniciar la recerca d'un monarca. L'al·legoria del tren, representant les Corts Espanyoles portant els diferents candidats a Madrid, es va publicar a *La Flaca* el 21 d'agost 1870

regidor liberal Joan Carbonell Andreu, per absència de l'alcalde Joan Molet, va convocar als membres de la corporació que havien estat destituïts el dia abans per la Junta Revolucionària Provisional, va tornar a constituir el govern local i van decidir *«ponerse de acuerdo sobre las providencias que deberían adoptar a fin de prevenir cualquier nueva agresión por parte de los insurrectos y al mismo tiempo de que se proceden a formar las primeras diligencias en averiguación de los hechos que tuvieron lugar en esta villa en la mañana del citado día tres»*.²³ A efecte d'evitar nous incidents, Carbonell va convocar a alguns canetencs als que encarregà la tasca de mantenir l'ordre en cas que hi hagués un nou moviment insurreccional a la població, ja que les actes municipals especifiquen que *«muchos de los sublevados que salieron de esta villa habían regresado y solicitaban indulto»* i, al mateix temps, ordenava *«que inmediatamente se practicasen las primeras diligencias sobre los sucesos ocurridos, y que pasase una comunicación del Ayuntamiento a entregarlas en manos del Sr. Juez de primera instancia del partido así como también que se oficien al Exmo Sr Gobernador Civil dándole cuenta detallada de lo ocurrido»*.²⁴

A conseqüència dels aixecaments federals que esclataren arreu de Catalunya durant dies, el 5 d'octubre el govern de Madrid va suspendre les garanties constitucionals i va declarar l'Estat de Setge fins a principi de novembre, que inicià una dura campanya de detencions i suspensions de càrrecs a dirigents republicans. A Canet, els republicans no van ser sotmesos a cap repressió militar. Malgrat que el 6 d'octubre, les actes de l'Ajuntament de Canet diuen que *«se dió cuenta de quedar en poder del Sr. Juez de primera instancia del partido las diligencias formadas en averiguación de los hechos que tuvieron lugar en acta en la mañana del día tres de los corrientes»*²⁵ també es diu que els republicans que van marxar amb la partida de Sant Celoni sol·licitaven l'indult i que *«el Ayuntamiento no estaba facultado para concederlo eran de parecer se pusiere en conocimiento del Exmo. Sr Capitan General de este principado por medio de un telegrama a fin de que resolviese lo que tuviera por conveniente»*.²⁶ A l'endemà, el Capità General de Barcelona concedí l'indult als revoltats canetencs.²⁷ Desconeixem però el motiu que va empènyer, tot seguit, al Tinent Coronel Manuel Aranda, en representació del Governador Civil de Barcelona, a destituir l'alcalde Joan Molet i Llauger i dos dies després es destituïa a tots l'Ajuntament²⁸ per donar entrada a un nou equip que va prendre el caràcter de provisional, format per Joan Busquets Llinàs, que fou nomenat alcalde; Isidre Casellas, síndic; i com a regidors Josep Vidal, Francesc Roig, Joaquim Vidal, Salvador Font, Pau Adroher, Jaume Móra, Joan Campins, Josep Rocosa i Magí Jover;²⁹ els quals van ser obligats a jurar fidelitat al govern de Madrid i la Constitució de 1869. Sembla que la

destitució de Joan Molet es devia a divergències entre els liberals de la població, si més no, al dietari de Canet de Mar, el Dr. Marià Serra diu que l'elecció de Joan Busquets l'any 1869 va venir motivada *«per unir les voluntats dividides dels canetencs»*.³⁰ A finals d'any però, el Governador Civil va ordenar *«cesar a el Ayuntamiento actual en sus respectivos cargos y diesen posesión de ellos al Ayuntamiento que existía en 27 de octubre ultimo»*.³¹ D'aquesta manera, Joan Molet va tornar a ser l'alcalde de Canet. Aquell consistori va haver de fer front a les manifestacions republicanes contra les lleves dels soldats durant el 1870³² i també va viure la pujada d'Amadeu I al tron espanyol. El suport dels catalans a Amadeu I fou sempre testimonial. Tot i així, en el viatge del rei a Catalunya, pel setembre de 1871, la burgesia industrial aprofità l'ocasió per demanar al monarca que instaurés una política econòmica de signe proteccionista. El 20 de setembre Amadeu I passà per Canet i s'aturà unes hores al municipi on, segons narra, de manera romàntica, el cronista local Magí Xiqués a la seva *Reseña Histórica de Canet de Mar y sus Monumentos*, el rei va ser aclamat al passar entre els canetencs, que havien engalanat els balcons amb domassos i els carrers amb arcs de triomf. Amadeu I va visitar el Santuari de la Misericòrdia i després la casa de l'ermità, on es va fer un refrigeri i els industrials li anaven mostrant les faixes, mitges i mitjons que fabricaven.³³ Els sectors republicans del poble però, no van assistir a la rebuda del monarca i cal tenir en compte que pocs mesos després, a les eleccions municipals, els federals van millorar els resultats electorals amb una àmplia majoria. La victòria republicana va ser mal païda pels sectors liberals progressistes de Canet i després de pressionar al Governador van aconseguir suspendre els regidors federals acusant-los d' *«estafa, de pillo i de lladres»*.³⁴

Mesos després, els regidors expulsats foren reposats judicialment en els seus càrrecs i, segons va publicar *La Campana de Gràcia*, el poble *«va demostrar la seva alegria recorrent els carrers una música i adornant-se la fatxada del cercle republicà o acudint varies comissions a felicitar a aquella corporació»*.³⁵ L'eufòria del republicanisme era, de ben segur, premonitòria. Els mateixos federals del poble, a mesura que veien que els desencadenants polítics portarien un canvi, van fer famosa aquella frase local de *«ja veig la República entrant per les roques de la Catel»*.³⁶ I era cert. Mesos després, l'11 de febrer de 1873, Amadeu I abdicava i es proclamava la primera República.

El temps de la República durà però ben poc i es va caracteritzar per una forta inestabilitat política. Acabà amb el cop d'Estat del General Pavía, entrant al Congrés dels Diputats a Madrid, el desembre de 1874. Poc temps després s'encetà el llarg període de la Restauració Borbònica. A Canet, a diferència dels republicans, que van desaparèixer de l'escena pública, les elits burgeses locals del Sexenni van acabar

evolucionant cap a les files de les noves formacions dinàstiques i van seguir controlant l'Ajuntament de Canet fins a l'arribada de la majoria catalanista el 1912.³⁷

¹ RISQUES. M. (dir): *Història de la Catalunya Contemporània*. Proa, Barcelona, 1999.

² *Acords Municipals*. 1 d'octubre 1868 (AMCNM).

³ Dietari del Dr. Marià Serra i Font, octubre 1906, manuscrit, diu, referent a Miquel Roura i Blanxart, que li era cunyat en estar casat en segones núpcies amb la germana del Dr. Marià Serra que «*En política, al esclatar la revolució de Setembre en 1868, logrà de la Junta revolucionaria de Barcelona, amples poders y, presentantse a Canet, destitueix l'Ajuntament y domina la situació*».

⁴ Francesc Briera Puig va prometre la seva filla, Salvadora Briera Puig (1848-1874), amb Miquel Roura Blanxart i es casaren el 1869.

⁵ Aquest ajuntament, encapçalat per l'alcalde Francesc Carbonell, s'havia format el febrer de 1868, després que el Capità General del Districte destituís la corporació municipal i convoqués «elecciones generales o parciales». No només a Canet, sinó també a Barcelona, Gràcia, Esparraguera, Molins de Rei, Ripollet, Sabadell, Prat de Llobregat, Santa Perpètua, Sentmenat, Terrassa, Viladecavalls, Vilanova i la Geltrú i Sants. En el cas de Canet les eleccions van ser generals i es van renovar els 9 regidors del consistori. A: *El Principado*, 5 de gener 1868, p. 91.

⁶ L'acord municipal del 6 d'octubre 1868 diu que «*Reunidos los Señores del Ayuntamiento anotados al margen en la casa Capitular y sala donde acostumbran a celebrar sus sesiones, se abrió la de este día manifestando el señor Presidente D. Francisco Briera que ante todo procedía se diese posesión del cargo de Alcalde primero á D. Juan Molet y de regidores a D. Isidro Codina, D. José Oliver, D. José Boher que por ausentes unos y enfermos otros no pudieron tomarla en su día, y habiendose verificado así con las debidas formalidades, ocupó luego la presidencia D. Juan Molet*» i Ramon Roura Blanxart, procurador síndic.

⁷ Francesc Briera havia fundat una fàbrica de teixits a la plana l'any 1839. Havia estat alcalde en el bienni 1852-1853 i durant el seu mandat es van començar les obres del Santuari de la Mare de Déu de la Misericòrdia.

⁸ Lluís Jover Lavera era teixidor. El negoci l'havia fundat el seu pare, Francesc Jover Aromir. Tenia la fàbrica a la riera Gavarrà i, segons Pere Planas, «*cuyos géneros especiales y muy acreditados, cuidadosamente trabajados, servían para confeccionar «taleguillas» (especie de calzones) para toreros, así como medias para los mismos llamadas corrientemente «media carne*». L'empresa es va especialitzar en faixes i entre d'altres per al general Primo de Rivera. A: Planas, Pedro (1946): «Canet Industrial. 1890-1947. 2a. Época». *Pedracastell*, núm. 7, p. 3. El seu germà, Isidre Jover Lavera, també va ser teixidor de mitjons i va fundar el 1894 la raó Jover, Serra i Cia., juntament amb Francesc Xavier Serra i Font.

⁹ Cosme Munsant era un empresari de teixit a la plana. A la Contribució Industrial de 1850 tributava per 31 telers de 6/4 i 29 de 3/4. A: *Contribució Industrial de Canet de Mar, 1850* (AMCNM).

¹⁰ Miquel Oms era un empresari teixidor de teixit a la plana. A la Contribució Industrial de 1850 tributava per 13 telers de 3/4. A: *Contribució Industrial de Canet de Mar, 1850* (AMCNM).

¹¹ *Acords Municipals*, 1 de gener 1869 (AMCNM).

¹² Els liberals moderats creien que la corona i les Corts, conjuntament, estaven en possessió de la sobirania nacional. El Rei, pels moderats, tenia un paper moderador i podia actuar en conflictes entre els tres poders i podia substituir el president del Consell o dissoldre les Corts. També eren partidaris del sufragi restringit, per tant, idees totalment contràries a les dels liberals progressistes.

¹³ *Acords Municipals*, 20 de febrer 1869 (AMCNM). Mesos després, el 2 de maig de 1869, Enrique de Rojas consolidarà la plaça, de manera definitiva, amb un sou de 6.000 reals.

¹⁴ La contribució territorial de 1869 pujava a 3148 escuts,

dels quals el 10% quedava al municipi, fent un total de 314,80 escuts. La contribució territorial i de comerç d'aquell any pujava a 1250 escuts, el 15% del qual quedava a mans del municipi, essent 187 escuts. D'impostos personals es preveia recaptar 2900 escuts, dels quals el 50% -1450 escuts- quedaven a mans del municipi. Tot i així, el pressupost sumava un dèficit d'entrades respecte a despeses de 1431 escuts, fet que obligà al govern a fer recàrrecs extraordinaris d'un 30% d'increment en la contribució territorial, d'un 25% a la contribució industrial i un increment del 10% sobre l'impost personal. A: *Acords Municipals*, 2 d'abril 1869 (AMCNM).

¹⁵ Els escuts de plata van servir per introduir el sistema unitari unificat i definitiu a l'economia. L'any 1869, després del destronament d'Isabel II, s'establia que dos escuts de plata equivalien a 5 pessetes.

¹⁶ *Acords Municipals*, 16 de maig 1869 a 4 de juliol 1869.

¹⁷ *Acords Municipals*, 4 de juliol 1869 (AMCNM).

¹⁸ *Acords Municipals*, 4 de juny 1869 (AMCNM). A Canet, també foren obligats a jurar la constitució els funcionaris de l'Estat; els mestres Estanislau Robert, Antoni Castells i Carolina Fuguets; els treballadors de l'Ajuntament; Marià Llauger, dipositari; Joan Bertran, agutzil; i Francesc March, sereno i els concessionaris de l'Estat, l'administrador de loteries Julián de la Casa, els carnisers Jaume Terensi i Pau Valls i els estanquers Vicenç Feliu, Salvador Carbonell i Ramon Cabané.

¹⁹ *Acords Municipals*, 22 de setembre 1869 (AMCNM).

²⁰ *Ibid.*

²¹ HUERTAS CLAVERIA, J.M: *Obrers a Catalunya. Manual d'història del moviment obrer (1840-1975)*. Barcelona: L'Avenç, 1994, p. 44.

²² *Acords Municipals*. 4 d'octubre 1869 i 6-10-1869 (AMNCRM).

²³ *Ibid.*

²⁴ *Acords Municipals*. 6 d'octubre 1869 (AMNCRM).

²⁵ *Ibid.*

²⁶ *Ibid.*

²⁷ *Acords Municipals*. 7 d'octubre 1869 (AMCNM).

²⁸ *Acords Municipals*. 26 d'octubre 1869 (AMNCRM).

Joan Carbonell Andreu, Josep Oliver Jover, Francesc Briera Puig, Ramon Roura Blanxart, Joan Soler Puig, Joaquim Torrus, Miquel Castanyer, Matias Arruga i Jaume Misser

²⁹ *Acords Municipals*. 28 d'octubre 1869 (AMNCRM).

³⁰ Dietari del Dr. Marià Serra i Font, desembre 1909, manuscrit (BPGP).

³¹ *Acords Municipals*. 24 de desembre 1869 (AMCNM).

³² Abans de la Revolució Liberal de 1868, els progressistes s'havien posicionat contraris a les quintes i les matrícules de mar. Era però una maniobra per captar el suport de les classes populars. Una vegada triomfà la revolució es va crear Voluntaris de la Llibertat, un cos civil armat, però ben aviat fou suprimit pel govern progressista i es retornà el control a l'exèrcit. El mateix 1869 s'aprovà una nova quinta i una altra el 1870 amb 40.000 homes per sorteig obligatori. Aquesta decisió va portar mobilitzacions a moltes ciutats de Catalunya entre el març i abril d'aquell any que desembocaren en avalots com els de Gràcia. Els avalots però no aconseguiren aturar els sortejos. A Canet, el llibre d'Acords Municipals de l'11 de maig de 1870 recull que «*se dio cuenta de una circular del Excmo Sr Ministro de la Gobernación inserta en el Boletín Oficial de este día en la cual ordena se proceda por los Ayuntamientos a practicar la operación del llamamiento y declaración de soldados el día quince del mes corriente. En su consecuencia el Ayuntamiento acordó que se hicieren las citaciones personales, y por edictos que se previenen los artículos 71 i 72 de la Ley general de reemplazos del 30 de Enero de 1856*».

³³ XIQUÉS SOLER, Magí: *Ressenya històrica de Canet de Mar*. Canet de Mar: Edicions Els 2 Pins, 1995.

³⁴ *La Campana de Gràcia*, 25 juliol 1872.

³⁵ *La Campana de Gràcia*, 11 d'agost 1872.

³⁶ La Catel, o també coneguda com a Roca Grossa, era un penya-segat granític del qual encara se'n conserva una part a l'est del nucli urbà de Canet de Mar, entre l'Avinguda Maresme i el Barri de Sant Roc. La Catel es considerava el punt d'entrada al poble urbà.

³⁷ VEGEU SÀIZ, Carles (2003): «Restauració, caciquisme i els orígens del catalanisme». A: *El Sot de l'Aubó*, núm. 4, p 11-15.